

Z vedeckého života

Správa z XVI. ročníka medzinárodného právnického bienále Lubyho právnické dni. Človek v práve. (Smolenice 21. a 22. 9. 2023)

Nadácia Štefana Lubyho, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave a Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied usporiadali XVI. ročník medzinárodného právnického bienále Lubyho právnické dni v dňoch 21. a 22. septembra 2023 v kongresovom centre SAV v Smoleniciach. Rokovaciami jazykmi konferencie boli slovenčina, čeština a angličtina.

Organizátori konferencie, pomenovanej *Človek v práve*, chceli spoločne s pozvanými rečníkmi a ostatnými hosťami hľadať odpovede na otázky, do akej miery je súkromné právo spôsobilé človeku ako zraniteľnej, krehkej entite práv a povinností poskytnúť skutočnú možnosť uplatnenia svojich práv a povinností, svojprávnosť. Na rozdiel od konferencií, ktoré sa zameriavali skôr na ochranu slabšej strany v zmluvnom práve alebo výlučne na ochranu spotrebiteľa, tohtoročné podujatie v Smoleniciach rozšírilo perspektívy na iné aspekty človeka, seniorov, pacientov či iných osôb s obmedzenými schopnosťami, ktoré zasahujú do objektívne želateľného štandardu spôsobilosti. Mnohé fyzické osoby sú osobitne znevýhodnené v digitálnom prostredí, subjektívna nespôsobilosť fungovať v tomto svete tvorí digitálnu zraniteľnosť. V čase a na mieste môže človek vnímať ako ohrozenie aj cudzie prostredie; týka sa to migrantov v cudzej krajine, ako aj obyčajných cestujúcich. Organizátori kládli otázky aj s ohľadom na miesto umelej inteligencie v právnom svete. Nielen ako ohrozenie človeka, ale aj v potencialite jej spôsobilosti. Aký je prienik umelej inteligencie s pojmom človek v práve? Spoločným menovateľom naznačených otázok bola teda skutočná spôsobilosť zraniteľných osôb na právne úkony.

Úvodné slovo k otvoreniu konferencie predniesla v mene organizátorov *prof. JUDr.*

Monika Jurčová, PhD., predsedníčka správnej rady nadácie. V príspevku poukázala na tradíciu konferencie a vzácných kolegov, ktorí sprevádzali a sprevádzajú jej konanie od počiatkov založenia nadácie. Osobitná spomienka v príhovore patrila zosnulému profesorovi Christianovi Alunaru z Rumunska, ktorý sa bienále pravidelne a verne zúčastňoval a nielen jeho vedecká erudícia v prednesených príspevkoch, ale aj virtuózna hra na klavíri sa stala neoddeliteľnou súčasťou spoločenského večera v prvý deň konferencie. Profesorka Jurčová v príhovore zdôraznila ciele konferencie a požiadala, aby sme sa nebáli na prvý pohľad jednoduchých otázok a aby sme priznali obmedzené kapacity ľudskej existencie, len takto možno dospieť k pravdivým a v praxi realizovateľným riešeniam.

V úvodnej časti konferencie, vo štvrtok popoludní, ako prvý vystúpil *JUDr. Peter Straka, sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky*, ktorý v príspevku pod názvom *Zneužitie neskúsenosti a rozumovej nevyspelosti ako prehliadaný faktor v súkromnom práve* poukázal na to, aké fatálne dôsledky môžu tieto faktory vyvolať pri predčasnom zosplatnení úveru, ktoré často vedie aj k dobrovoľnej dražbe obydlija. Vyzval na rešpektovanie postupov reflektovaných aj v návrhoch generálnej advokátky z 12. januára 2023 vo veci C-598/21, bod 100, kde sa uvádza, že konanie o zabavení majetku by malo byť poslednou možnosťou, ak už zlyhali všetky ostatné prostriedky nápravy omeškaných platieb. Ako ďalší rečník vystúpil s príspevkom na tému *A Human Being, Gender, Legal Capacity in the Polish Private Law (Ľudská bytosť, pohlavie, právna spôsobilosť v poľskom súkromnom práve)* *prof. dr. hab Fryderyk Zoll, Jagellonská univerzita v Krakove, Poľsko*,

a Osnabrückerá univerzita, Nemecko. Profesor v príspevku poukázal na viaceré nedokonalosti poľskej právnej úpravy i na kreativitu tamojšej súdnej praxe. Prof. JUDr. Zdeňka Králičková, Ph.D., Masarykova univerzita, Česká republika vo svojej prednáške *Právní ochrana zranitelných osob versus respekt k autonomii vůle a právu na rodinný život* predstavila existujúce mechanizmy na dosiahnutie účelu ochrany zraniteľných osôb v českom právnom poriadku s konštatovaním, že na dosiahnutie ich plného účinku chýba ich širšie uplatnenie v právnej praxi. Dôležitý odkaz vo vzťahu k často namietanej hypertrofii práva vyslovil vo svojej prednáške *Člověk v právu: plavec, nebo tonoucí?* prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko. Uznanie, že množstvo predpisov je realitou, ktorú niekedy diktuje komplexita právneho styku, ale treba brať na zreteľ, že u právnikov existuje špecializácia a bežný užívateľ práva, ak je právo kvalitné, sa aj bez jeho konkrétnej znalosti obvykle intuitívne dokáže správať podľa práva aj bez štúdia právnych predpisov. Rôzne aspekty príspevkov rezonovali v následnej diskusii. Zazneli v nej praktické skúsenosti slovenskej komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím vo vzťahu ku nápomocným opatreniam v ČR či k zneužitiu neskúsenosti dlžníka. Prednesené boli aj reflexie účastníkov z auditória z odboru ochrany finančného spotrebiteľa z Národnej banky Slovenska alebo zástupcov legislatívy z Ministerstva spravodlivosti SR. Tiež zazneli námietky so zreteľom na rešpektovanie rovnováhy a ochrany poctivého veriteľa. Vo vzťahu k požiadavke profesora Zolla uprednostňovať skutočnú vôľu konajúcich sa kritizoval prístup súdnej praxe, ktorá formalistickým výkladom práva túto požiadavku niekedy neguje.

Druhý popoludňajší blok príspevkov otvorila prof. Dr. sc. Tajana Josipović, Záhrebská univerzita, Chorvátsko. V príspevku venovanom ochrane zraniteľných spotrebiteľov energie predstavila problém energetickej chudoby, spoločné pravidlá EÚ pre vnútorný trh s elektrinou a pripravovaný návrh nariadenia, ktorým sa má zlepšiť fungovanie európskeho energetického trhu. Možno očakávať ešte väčšiu mie-

ru verejnoprávnych zásahov do obsahu súkromnoprávných zmlúv o dodávke energií s cieľom zachovania práva na dostupnosť základných služieb, ktoré vyplýva zo základných právnych predpisov EÚ. Prof. Dr. Emőd Veress, PhD., DSc., Inštitút Ferenc Mádl pre porovnávacie právo, Maďarsko, v príspevku *Ochrana dospelých osôb, ktoré nie sú schopné starať sa o svoje záujmy vo svetle nedávnych zmien rumunského občianskeho zákonníka* poukázal na vplyv súdnej moci, ktorá viedla k reforme opatrovníckeho práva v Rumunsku, ako aj základné prvky novej právnej úpravy, ktorej cieľom je zlepšiť ochranu osôb, ktoré nie sú schopné samy spravovať svoje záležitosti, a znížiť mieru ingerencie štátu do ich života. Posledné dva príspevky v tomto bloku predniesli kolegyne z Paneurópskej vysokej školy v Bratislave. Príspevok prof. JUDr. Denisy Dulakovej, PhD., *Človek v práve (človek v pravde?)* pred poslucháčmi rozprestrel filozoficko-teoretickú rovinu nazerania na zraniteľnosť človeka vo vzťahu k slobode prejavu jednotlivca a hraniciam tohto prejavu. Prednáška nás previedla historickými medzníkmi práva na pravdu a povinnosti hovoriť pravdu (nielen) v dielach svetových filozofov. Prednáška doc. JUDr. Lily Bronislavy Pavelkovej, PhD., s názvom *Obmedzenia osobnej slobody jednotlivca v súkromnom práve* sa zamerala na ochranu práv nedobrovoľne hospitalizovaných osôb v každodennej praxi. Na základe veľmi podrobného rozboru vnútroštátnej a medzinárodnej legislatívy z oblasti ochrany ľudských práv a slobôd v konfrontácii s rozhodovacou činnosťou súdov dospela docentka Pavelková ku kritickému zhodnoteniu podústavného práva v Slovenskej republike (Civilný mimosporový poriadok, zákon o zdravotnej starostlivosti) a súdnej praxe aj s ohľadom na ňou načrtnuté problémy súvisiace s uložením povinnosti podrobiť sa hospitalizácii za účelom vyšetrenia zdravotného stavu.

Spoločenský večer na Lubyho právnických dňoch je tradične príležitosťou na odovzdanie pamätnej medaily profesora Štefana Lubyho osobám, ktoré sa významným spôsobom zaslúžili o naplňovanie cieľov nadácie, získali pozoruhodné výsledky vo vedeckej a pedagogickej

činnosti a rozvoji právnej vzdelanosti. Tento rok rozšíril okruh nositeľov medaily o prof. Dr. JUDr. Karla Eliáša, ktorého neoceniteľný prínos a vklad do právnej vedy i legislatívy nielen v Českej republike, ale aj u nás, určite netreba čitateľom tohto časopisu bližšie predstavovať.

Prvý blok predpoludňajšieho programu druhého dňa konferencie bol priamou reflexiou problémov zraniteľnosti človeka, ktoré sa vyskytujú v každodennej praxi verejného ochrancu práv, komisára pre deti a komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím. Leitmotívom Lubyho dňa je smerovať k prekonaniu izolacionizmu právnych vied a prepojeniu právnej vedy a praxe. Aj začlenenie rečníkov, ktorí realizujú právo ochrany zraniteľných osôb z pozície autority subjektov verejného práva, je preto dôležitou časťou do mozaiky tvorenej témou človeka v práve. Prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD., komisár pre deti, v príspevku pod názvom *Aktuálne výzvy v oblasti detských práv v postcovidovej dobe* predstavil determinanty vo vývoji dieťaťa a potrebu vytvoriť bezpečné prostredie na výchovu dieťaťa. JUDr. Zuzana Stavrovská, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím vo svojej prednáške *Dobrovoľnosť poskytovania zdravotnej starostlivosti a sociálnej služby* v mnohom nadviazala na tézy docentky Pavelkovej z predchádzajúceho dňa v príspevku, pričom na praktických prípadoch demonštrovala, že dobrovoľnosť vo vzťahu k rešpektovaniu požiadavky informovaného súhlasu pacienta môže byť často spochybnená a jeho slobodná vôľa v dôsledku toho nedôvodne obmedzovaná. JUDr. Róbert Dobrovodský, PhD., LL.M. (Tübingen), verejný ochranca práv, v prednáške na tému *Pôsobnosť verejného ochrancu práv pri ochrane dôstojnosti a individuálnej autonómie človeka* objasnil kompetencie a možnosti spolupráce rečníkov v tomto bloku vo sfére ochrany ľudských práv, zároveň oboznámil audítórium s niektorými aktivitami a zásahmi v priebehu prvého roku výkonu svojej funkcie.

Ďalší blok konferencie bol venovaný téme informačných technológií a človeku v digitálnom prostredí. Doc. dr. Matija Damjan, Lublanská univerzita, Slovinsko, sa vo svojom prednese nazvanom *Author as an individual*

and the copyright challenges of artificial intelligence, zameral predovšetkým na autorské výzvy umelej inteligencie v súčasnom právnom prostredí, predovšetkým na otázku autorskoprávnej ochrany diel vytvorených umelou inteligenciou. Na túto tému do istej miery nadviazal aj prof. JUDr. Radim Polčák, Ph.D., Masarykova univerzita, Česká republika, ktorý vo svojom príspevku *A lawyer under pressure from artificial intelligence* poukázal na viaceré úskalia práce právnicka s umelou inteligenciou, či už pri príprave podaní na súd, či pri tvorbe samotného súdneho rozhodnutia, a to hneď z hľadiska niekoľkých právnych prostredí. V nasledujúcom príspevku *Protection of the weaker party in contracts with digital performance* predstavila JUDr. Zuzana Adamová, PhD., Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko, navrhovanú podobu legislatívnej úpravy ochrany slabšieho pri zmluvách s digitálnym plnením, ktorej korene sú v legislatíve Európskej únie a ktorej transpozícia do slovenského práva už dlhšiu dobu mešká.

V záverečnom bloku konferencie bola pozornosť venovaná rôznorodým aspektom človeka v dnešnom zložitom svete. Prvý príspevok, nazvaný *Migranti, utečenci, ekonomickí migranti – alebo koľko nálepiek unesie človek?*, predniesla JUDr. Zuzana Številová, riaditeľka Centra právnej pomoci, Slovensko. Poukázala v ňom na viaceré právne aspekty v súčasnosti veľmi aktuálnej otázky migrácie, ale aj na postavenie migranta ako človeka. Doc. JUDr. PhDr. Adriana Švecová, PhD., Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko, následne predniesla prednášku *Právny status dieťaťa modernej doby (legislatíva, nové výzvy a právna prax prvej polovice 20. storočia)*, ktorú spoločne s kolegyňou z Trnavskej univerzity v Trnave, prof. JUDr. Bc. Miriam Laclavikovou, PhD., venovali otázke právneho postaveniu dieťaťa v historickom vývoji a načrtli body, ktoré môžu byť inšpiratívne aj pre dnešnú dobu. Ďalší príspevok v tomto poslednom bloku, nazvaný *Zdravotné postihnutie rovná sa zraniteľnosť. Alebo nie?* predniesla JUDr. Katarína Fedorová, PhD., Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko. Poukázala v ňom na často prehliadanú

skutočnosť, že zdravotné postihnutie sa automaticky nerovná zraniteľnosť, ktorá skutočnosť by nemala byť prehliadaná nielen v praxi, ale ani v legislatívnom procese. Posledný príspevok tohto bloku aj celej konferencie predniesol *JUDr. Milan Hlušák, PhD., Trnavská univerzita v Trnave, Slovensko, s názvom Podpora plnoletých osôb pri rozhodovaní o vlastných záležitostiach a rekodifikácia súkromného práva*. Predstavil v ňom základné myšlienky návrhu právnej úpravy, ktorá bola vypracovaná v prostredí Ministerstva spravodlivosti SR a ktorá by mohla byť základom zlepšenia právnej situácie osôb, ktoré majú ťažkosti s rozhodovaním o svojich záležitostiach, a to tak pri zvýšení miery ich zapojenia do rozhodovacieho procesu, ich individuálnej autonómie, ako aj pri znížení súvisiacej ingerencie štátu.

Konferenciu uzavrela *prof. JUDr. Monika Jurčová, PhD.*, ktorá poďakovala nielen rečníkom, ale aj organizačnému tímu za prípravu a bezproblémový priebeh celej konferencie. V neposlednom rade profesorka poďakovala aj auditóriu, ktorého postrehy a otázky výrazne

obohacovali jednotlivé príspevky a načrtávali možné cesty ďalších úvah o postavení človeka v práve. V tejto súvislosti treba dodať, že téma, venovaná človeku v práve, prilákala účastníkov naprieč širokým spektrom právnej praxe a vďaka ich prítomnosti bola v každom z uskutočnených blokov konferencie bohatá diskusia.

Na záver už len jedna myšlienka: konferencie Lubyho právnické dni majú prispievať k prekonávaniu izolacionizmu jednotlivých právnych vied nielen vo vzájomných vzťahoch, ale aj v medzinárodnom meradle, a zároveň viesť k obohacovaniu právnych náuk modernou právnou a sociálnou filozofiou. Lubyho právnické dni majú stavať nové a upevňovať existujúce mosty jednak medzi teóriou a praxou a jednak medzi domácou teóriou a teóriou v zahraničí, prispievať ku kultivácii, k šíreniu a internacionalizácii slovenského právneho myslenia. Nazdávame sa, že práve uskutočnený, v poradí už 16. ročník konferencie, tento cieľ naplnil.

Monika Jurčová*
Milan Hlušák**

* Prof. JUDr. Monika Jurčová, PhD., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta TU v Trnave.

** JUDr. Milan Hlušák, PhD., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta TU v Trnave.

Ocenenie časopisu Právny obzor prestížnou cenou Karlovarských právnických dní

Spoločnosť českých, nemeckých, slovenských a rakúskych právnikov – Karlovarské právnické dni – usporiadala v tomto roku **XXX. ročník konferencie Karlovarské právnické dni**, v rámci prípravy ktorej sa uskutočnila čitateľská anketa o najlepšie právnické časopisy v Českej republike a v Slovenskej republike. Je nám ctôu, že čitatelia v tomto roku ohodnotili časopis Právny obzor tak, že sa umiestnil v ankete o najlepší slovenský právnický časopis na prvom mieste a bol ocenený prestížnou cenou spoločnosti Karlovarské právnické dni.

Touto cestou zároveň ďakujeme našim čitateľom za priaznivé ohodnotenie časopisu Právny obzor. Je to pre nás veľká česť. Naša vďaka patrí tiež autorom príspevkov, ktorí sa zaslúžili o jeho obsahovo zaujímavý a kvalitný obsah.

Redakcia časopisu dostala list viceprezidenta spoločnosti Karlovarské právnické dni JUDr. Vladimíra Zoufalého, ktorý uvádzame v plnom znení.

Olga Ovečková*

* Prof. JUDr. Olga Ovečková, DrSc., hlavná redaktorka časopisu Právny obzor, Ústav štátu a práva SAV, v. v. i. Bratislava.